

Kurt Klaudi Klausen and Annick Magnier (eds.), *The Anonymous Leader. Appointed CEO's in Western Local Government*, Odense: Odense University Press, 1998, 311 s., kr. 300,00.

Titlen på denne bog om kommunaldirektører og deres pendanter i en række forskellige lande er særdeles velvalgt. Mange kender vel navnene på en række af de ofte særdeles synlige borgmestre i de danske kommuner, men det er formentlig få, der uden videre kan navngive den øverste topembedsmand i kommunen. Og selv om man undertiden kan støde på temmelig skånske udtalelser om, hvem de er, og hvilken rolle de spiller, har sådanne påstande hidtil kun kunnet støtte sig til temmelig spinkle kilder. Det er denne mangel på empirisk viden, som kommunalforskerne i Odense med Poul Erik Mouritzen som ankermand har sat sig for at udbedre i et omfattende og imponerende projekt, der også bidrager til at kaste lys på lederskab i al almindelighed og vilkårene for det kommunale demokrati. I denne bog præsenteres den første af ialt fire annoncerede afrapporteringer fra projektet, der fra en spæd start har spredt fangarmene vidt ud.

Begyndelsen blev gjort med et udredningsarbejde i 1991 for de fem danske kommunale chefforeninger og førte siden til et europæisk komparativt projekt støttet af den europæiske kommunale chefsammenslutning, Union des Dirigeants Territoriaux de L'Europe. Projektet omfatter i dag 12 europæiske lande samt USA og Australien, og i denne bog redegør 33 projektdeltagere for, hvilken sammenhæng kommunaldirektørerne er placeret i, hvem de er, og hvilke rolleopfattelser de har. De tre efterfølgende bøger vil mere indgående analysere deres karriereløb, deres deltagelse i den politiske

beslutningsproces, og deres inddragelse i omstillingsprocesser.

Indledningsvis drøftes den klassiske diskussion af forskellene mellem forskellige politisk-administrative systemer og traditioner i Nord- og Sydeuropa, og afslutningsvis trækkes linjerne tilbage på baggrund af en sammenfatning af de mellemliggende landeanalyser. I en vis forstand er bogen således komponeret efter et gængs og fornuftigt koncept for samleværker. Det er imidlertid ikke tilfældet, hvad angår beskrivelserne af de forskellige nationale systemer, der præsenteres langt mere synonymt, end det normalt er tilfældet. Her følges stort set et ensartet skema, der muliggør en direkte sammenligning mellem de forskellige lande. Trods nationalt- og forfatterdikterede variationer leveres der under næsten identiske overskrifter og med ensartede datasæt oplysninger om den kommunalpolitiske kontekst, kommunaldirektørernes position, deres rekruttering og baggrund, deres rolleopfattelser og deres interne og eksterne netværk.

Analyserne er dels baseret på identiske surveys med kommunaldirektørerne, dels på jobbeskrivelser for kommunaldirektørerne i en del af landene og endelig på dybdegående interviews med et mindre antal direktører. I et befriende ærligt appendiks redegøres for metode og teknik, og desværre rejser det nogle spørgsmål vedrørende bærekraften. Svarprocenterne fra surveyene blandt kommunaldirektørerne varierer fra syv procent i Spanien til firs i Sverige og tilsvarende med utilfredstillende procenter i det øvrige Sydeuropa og særdeles tilfredsstillende svarprocenter i Nordeuropa. Konsekvensen er selvsagt, at man bør være tilbageholdende, når det drejer sig om at sammenligne de forskellige kommunalpolitiske systemer. Den afsluttende kom-

Kurt Klaudi Klausen and Annick Magnier (eds.), *The Anonymous Leader. Appointed CEO's in Western Local Government*, Odense: Odense University Press, 1998, 311 s., kr. 300,00.

Titlen på denne bog om kommunaldirektører og deres pendanter i en række forskellige lande er særdeles velvalgt. Mange kender vel navnene på en række af de ofte særdeles synlige borgmestre i de danske kommuner, men det er formentlig få, der uden videre kan navngive den øverste topembedsmand i kommunen. Og selv om man undertiden kan støde på temmelig skånske udtalelser om, hvem de er, og hvilken rolle de spiller, har sådanne påstande hidtil kun kunnet støtte sig til temmelig spinkle kilder. Det er denne mangel på empirisk viden, som kommunalforskerne i Odense med Poul Erik Mouritzen som ankermand har sat sig for at udbedre i et omfattende og imponerende projekt, der også bidrager til at kaste lys på lederskab i al almindelighed og vilkårene for det kommunale demokrati. I denne bog præsenteres den første af ialt fire annoncerede afrapporteringer fra projektet, der fra en spæd start har spredt fangarmene vidt ud.

Begyndelsen blev gjort med et udredningsarbejde i 1991 for de fem danske kommunale chefforeninger og førte siden til et europæisk komparativt projekt støttet af den europæiske kommunale chefsammenslutning, Union des Dirigeants Territoriaux de L'Europe. Projektet omfatter i dag 12 europæiske lande samt USA og Australien, og i denne bog redegør 33 projektdeltagere for, hvilken sammenhæng kommunaldirektørerne er placeret i, hvem de er, og hvilke rolleopfattelser de har. De tre efterfølgende bøger vil mere indgående analysere deres karriereløb, deres deltagelse i den politiske

beslutningsproces, og deres inddragelse i omstillingsprocesser.

Indledningsvis drøftes den klassiske diskussion af forskellene mellem forskellige politisk-administrative systemer og traditioner i Nord- og Sydeuropa, og afslutningsvis trækkes linjerne tilbage på baggrund af en sammenfatning af de mellemliggende landeanalyser. I en vis forstand er bogen således komponeret efter et gængs og fornuftigt koncept for samleværker. Det er imidlertid ikke tilfældet, hvad angår beskrivelserne af de forskellige nationale systemer, der præsenteres langt mere synonymt, end det normalt er tilfældet. Her følges stort set et ensartet skema, der muliggør en direkte sammenligning mellem de forskellige lande. Trods nationalt- og forfatterdikterede variationer leveres der under næsten identiske overskrifter og med ensartede datasæt oplysninger om den kommunalpolitiske kontekst, kommunaldirektørernes position, deres rekruttering og baggrund, deres rolleopfattelser og deres interne og eksterne netværk.

Analyserne er dels baseret på identiske surveys med kommunaldirektørerne, dels på jobbeskrivelser for kommunaldirektørerne i en del af landene og endelig på dybdegående interviews med et mindre antal direktører. I et befriende ærligt appendiks redegøres for metode og teknik, og desværre rejser det nogle spørgsmål vedrørende bærekraften. Svarprocenterne fra surveyene blandt kommunaldirektørerne varierer fra syv procent i Spanien til firs i Sverige og tilsvarende med utilfredstillende procenter i det øvrige Sydeuropa og særdeles tilfredsstillende svarprocenter i Nordeuropa. Konsekvensen er selvsagt, at man bør være tilbageholdende, når det drejer sig om at sammenligne de forskellige kommunalpolitiske systemer. Den afsluttende kom-

paration tøver imidlertid ikke med at fremsætte påstande, der måske er intuitivt plausible, men som ikke desto mindre er empirisk problematiske.

Som et nok så væsentligt forbehold skal tilføjes, at analysen alene baseres på kommunaldirektørenes egne oplysninger om baggrund etc. samt om deres opfattelser af, hvordan politiker- og embedsmandsrollerne bør spilles. Hvilke roller, andre aktører spiller, er dog ikke ganske klart. Har kommunaldirektørerne således et reelt råderum i forhold til staten, eller er de blot bogholdere? Har borgmestrene og udvalgene en reel mulighed for at deltage i den kommunalpolitiske beslutningsproces? Er de for eksempel deltidspolitikere eller fuldtidsaflønnede?

Sådanne spørgsmål drøftes ikke nærmere, og i en række henseender er de også uden betydning, mens de dog i andre sammenhænge er særdeles relevante. Når det således fremhæves, at kommunaldirektørerne i overvejende grad er mænd i slutningen af fyrrerne med en akademisk uddannelse og en forudgående kommunal karriere, rejser disse forbehold ingen problemer. Det gør de heller ikke, når det fremhæves, at der er tilløb til en stigende mobilitet. Det gør de på den anden side måske, når man ser på kønsfordelingen. Som det fremhæves, strider det umiddelbart mod common sense erfaringer at kvinders andel i Spanien og Portugal udgør omkring 30 procent, mens den i øvrigt kun udgør op mod ti procent. En forklaring præsenteres ikke, men det kunne være nærliggende at dykke ned i, hvad en kommunaldirektørstilling indebærer i de forskellige lande. Hvilke funktioner skal honoreres, og hvorledes aflønnes den? Hvis der er markante forskelle, er det dermed også et åbent og interessant spørgsmål, hvor sammenlignelige kommunaldirektørstillingerne er i funktionel

forstand. Endelig drøftes det ikke, om der i den beskedne respons på surveyet i de sydeuropæiske lande er en overvægt af kvinder, der har gået i flinkeskolen, og som derfor i højere grad end deres mandlige kolleger besvarer et spørgeskema.

Ikke desto mindre er der tale om en interessant iagttagelse, og det er der også, når det drejer sig om kommunaldirektørenes opfattelse af, hvilken rolle den ideelle politiker bør spille, og hvilken rolle de selv bør spille. Mens alle er enige om, at politikere bør varetage repræsentations-, ledelses- og stabilitetsfunktioner, deles vandene, når det drejer sig om administration. De nordiske kommunaldirektører advokerer her for, at politikerne bør begrænse sig samtidig med, at de tillægger sig selv en rolle som politiske rådgivere. Det omvendte er tilfældet for deres sydeuropæiske kolleger, der mener, at politikerne bør spille en markant administrativ rolle samtidig med, at de i relativt ringe grad betoner værdien af en politisk rolle for sig selv. Som forklaring på denne forskel fremhæver Michael Goldsmith, at en relativt mere vidtgående intern decentralisering i de nordiske lande har ført til, at det er mest oplagt at tillægge nordiske politikere en overordnet strategisk rolle. En anden og måske supplerende forklaring kunne være at „overordnet ledelse“ og „strategisk management“ mv. i højere grad er blevet honnørord i de nordiske lande. I en lidt anden sammenhæng argumenteres der imidlertid for, at det politisk-administrative vokabularium mere og mere trækker på det samme tankegods i form af for eksempel privatisering og new public management.

Til sidst et lille hjertesuk. Stedvis virker det, som om den sproglige afpudsning primært har sigtet mod en grammatisk og syntaktisk tilretning, mens betydningsindholdet er kommet i anden

række. Gennemgående er bogen dog klar og velskrevet, og det skal understreges, at den præsenterer et første spadestik i et pionerland, og at der er tale om en særdeles prisværdig indsats. Biblioteker bør have denne bog på hylderne, specialister kan ikke komme uden om den, og studenter med interesse for den kommunale arena bør læse den.

Finn Bruun
Institut for statskundskab
Aarhus Universitet

Matt Henn, *Opinion Polls and Volatile Electorates. Problems and Issues in Polling European Societies*, Aldershot: Ashgate, 1998, 258 s., £ 40 (hb.).

Denne bog fortæller om opinionsmålinger. Det er jo et meget omfattende emne; Matt Henn beskæftiger sig navnlig med dem, der måler partiernes styrke op til valgene. Endvidere indskrænker han sig hovedsagelig til Storbritannien og Østeuropa. På disse punkter får vi ganske meget at vide om målingernes historie, hvilke bureauer der er, hvilke metoder de bruger, og hvor præcise de er til at forudsige valgresultaterne.

Disse praktiske oplysninger er sat ind i en normativ teoretisk ramme. I hvor høj grad kan målingerne siges at bidrage til demokratiske processer i de forskellige lande, og afspejler målingerne nogenlunde pålideligt de omstrukturings- og udviklingsprocesser, som landene gennemløber i disse år?

Udgangspunktet er pioneren George Gallups – af gode grunde optimistiske – syn på opinionsmålingernes demokratiske funktion, fremført i *The Pulse of Democracy* i 1940. For ham var opinions-

målingerne vejen til virkeliggørelse af idealet om direkte demokrati. Over for dette synspunkt stilles Schumpeters mere skeptiske synspunkter i *Capitalism, Socialism and Democracy* fra 1976, hvori han betvivler vælgerens evne og motivation til at foretage realistiske politiske vurderinger. I praksis bliver demokrati en konkurrence mellem eliter, og i dette perspektiv anvendes opinionsundersøgelser til at markedsføre partiet og dets ledere på den mest effektive måde samt til at fejfe de vælgerønsker, partiet ikke har brug for, ind under gulvtæppet. Som en tredje model kan man selvfølgelig opstille den totalitære, der navnlig er kendt fra kommunistiske systemer, hvor undersøgelserne tjener efterretnings- og propaganda-funktioner.

Som Henn også siger, er sandheden i vore dage naturligvis, at opinionsmålingerne har alle disse funktioner på samme tid; og for at komme videre skal man diskutere og studere, hvilke egenskaber ved de politiske systemer og den politiske kultur der kan fremme målingernes positive funktioner set fra et demokratisk synspunkt.

Det er også, hvad Matt Henn forsøger i kapitel 3-4. Det er ganske interessant, at han ender med at konstatere en række fællestræk ved nutidens „Complex Politics“, hvad enten den foregår i de senkapitalistiske eller de postkommunistiske lande. I begge typer af samfund finder man eksempelvis en stigende diversitet i politiske værdier, hurtigt skiftende partikoalitioner med nye partier på vej frem, en deregulering af nyhedsmediernes, samt en stigende følsomhed fra regeringernes side over for opinionen. Det siger næsten sig selv, at her er et godt marked for opinionsmålinger af tvivlsom kvalitet.

Kapitel 5-7 rummer en detaljeret redegørelse for opinionsmålingernes histo-